

FORANDRINGER I EUD- ELEVERS MOTIVATION OG FAGLIGE SELVSIKKERHED

Resumé

En undersøgelse af udviklingen i elevprofiler på erhvervsuddannelsernes grundforløb fra 2009 til 2024 vha. machine learning

Af Søren Christian Krogh, Arnt Louw, Rolf Lyneborg Lund & Pernille Hjermov

Forandringer i EUD-elevers motivation og faglige selvsikkerhed

En undersøgelse af udviklingen i elevprofiler på erhvervsuddannelsernes grundforløb fra 2009 til 2024 vha. machine learning

Søren Christian Krogh

Arnt Louw

Rolf Lyneborg Lund

Pernille Hjermov

Notat

Center for Ungdomsforskning

Institut for Kultur og Læring

Aalborg Universitet, København

Notatet er udarbejdet i regi af Center for Viden om Erhvervsuddannelser (CEVEU). CEVEU er et tværinstitutionelt forskningssamarbejde bestående af Københavns Professionshøjskole, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet og Tænk tanken DEA. CEVEU er finansieret af Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB).

ISBN: 978-87-89383-70-5

DOI: 10.54337/aaufeu2025

Ophav: © Forfatterne, Center for Ungdomsforskning & Center for Viden om Erhvervsuddannelser 2025

RESUMÉ

Dette resumé præsenterer hovedresultater fra undersøgelsen ”Forandringer i EUD-elevs motivation og faglige selvsikkerhed – En undersøgelse af udviklingen i elevprofiler på erhvervsuddannelsernes grundforløb fra 2009 til 2024”.

Baggrund for undersøgelsen

Der har de seneste 15 år været gennemført en række reformer af erhvervsuddannelserne med ønsket om, at flere ville vælge denne uddannelsesvej, og at færre elever faldt fra. Reformerne har blandt andet medført en struktur for grundforløb med et mere gradvist valg af uddannelsesretning (GF1 og GF2), et karakterkrav på 02 i dansk og matematik fra grundskolen for at begynde på en erhvervsuddannelse og en mulighed for at kombinere en erhvervsuddannelse med studiekompetencegivende fag (EUX).

Den samfundsmæssige udvikling de seneste 15 år har medført øget tids- og præstationspres i uddannelsessystemet helt generelt. Og der er f.eks. blevet tydeligere kønnede forskelle i unges motivation for uddannelse. Drengene og unge mænd præsterer helt overordnet ikke lige så højt som kvinder og er mindre motiverede i skolen, mens piger og unge kvinder klarer sig bedre fagligt, men samtidig oplever mere stress og psykisk sårbarhed. Desuden spiller udbredelsen af sociale medier og digitale platforme en stor rolle for den måde, unge danner og vedligeholder fællesskaber på, og som påvirker deres trivsel.

I 2009 identificerede en omfattende spørgeskemaundersøgelse blandt elever på erhvervsuddannelsernes grundforløb fire forskellige elevprofiler. Denne undersøgelse belyser forandringen i de fire profiler fra 2009 til 2024. I analysen fremhæves, hvordan de strukturelle og kulturelle tendenser kan være med til at forklare forandringen i de fire elevprofiler over tid.

Målgruppe og relevans

Erhvervsuddannelserne i Danmark har i mange år været udfordret af et stort frafald og et stort antal unge, der står med en uindfriet drøm om at få en erhvervsuddannelse. Samtidig spår prognoser, at der i en nær fremtid vil mangle helt op til 90.000 faglærte, og allerede nu har mange virksomheder svært ved at rekruttere til stillinger, der forudsætter faglærte kompetencer. Årsagerne til det store frafald fra erhvervsuddannelserne er komplekse, men skal blandt andet ses som en konsekvens af, at ikke alle elever oplever, at uddannelserne understøtter deres motivation, oplevelse af mestring og faglige selvtillid.

Resultaterne af denne undersøgelse er relevante for både uddannelsesforskere, praktikere og politikere, da den belyser, hvad der kendetegner unge elever på erhvervsuddannelsernes grundforløb anno 2024, og hvordan elevgruppen har ændret sig siden 2009 i takt med reformer, ændrede samfundsforhold og et stigende præstationspres blandt unge.

Undersøgelsens væsentligste fund

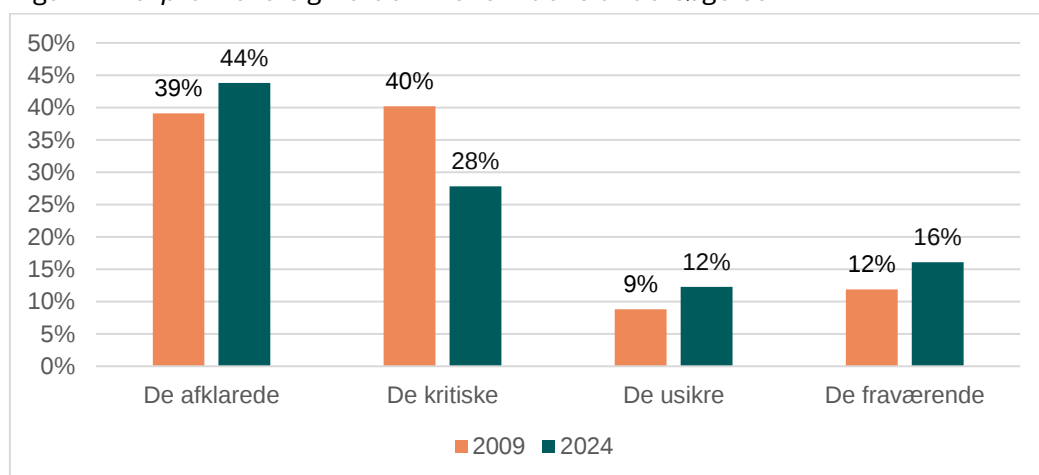
I forbindelse med den første spørgeskemaundersøgelse i 2009 blev der dannet fire elevprofiler på baggrund af mønstre i elevernes svar. Profilerne afspejlede forskellige kombinationer af motivation og faglig selvsikkerhed. Disse fire elevprofiler er karakteriseret på følgende måde:

- **De afklarede**, som er aktive og engagerede i undervisningen og har en høj selvtillid i forhold til deres faglige formåen
- **De kritiske**, som forholder sig meget kritisk til den erhvervsuddannelse, de har valgt
- **De fraværende**, som ofte er fraværende enten mentalt eller fysisk i forhold til deres uddannelse
- **De usikre**, som på én gang gerne vil uddannelsen og samtidig er meget usikre på deres egen formåen

En spørgeskemaundersøgelse i 2024 gav enestående mulighed for at analysere fordelingen i de fire elevprofiler 15 år efter den oprindelige undersøgelse. Derved kan

udviklingen i elevernes motivation og faglige selvsikkerhed sammenlignes over en periode på 15 år.

Figur 1: Elevprofil oversigt fordelt mellem de to undersøgelser

Note: Chi2 -test $p < 0,001$; Cramér's $V = 0,111$

Udviklingen i EUD-elevernes profiler viser nogle klare tegn på ændringer de seneste 15 år (se Figur 1). De fem væsentligste fund ved sammenligning af profilerne fra 2009 og 2024 er:

- 1. Øget polarisering blandt grundforløbs eleverne.** Der ses en stigende opdeling af eleverne i to grupper: én gruppe, der er mere motiveret og fagligt selvsikker, og en anden gruppe, der er præget af enten usikkerhed og fravær. Det ser derfor ud til, at reformer og ændrede grundforløb har hjulpet nogle elever til styrket faglig udvikling og afklaring, mens andre elever har fået sværere ved at navigere i systemet.
- 2. Flere med faglig selvtillid, men også flere usikre og fraværende elever.** Der er sket en lille stigning i andelen af afklarede og motiverede elever, dette gælder især blandt de mandlige elever. Omvendt er andelen af elever, der kæmper med faglig usikkerhed eller manglende motivation, også steget markant. Yderligere analyser viser, at de usikre og fraværende elever også har sværere ved at engagere sig i undervisningen og trives dårligere.

- 3. Usikkerhed omkring uddannelsen er skiftet ud med usikkerhed om egne evner og manglende motivation.** Som en mulig konsekvens af strukturelle forandringer såvel som kulturelle ændringer er andelen af elever på grundforløbene, der er kritiske over for deres uddannelsesvalg og uddannelsens muligheder, faldet. Usikkerhed om muligheder for at anvende uddannelsen og potentielle karriereforløb synes således at være blevet byttet ud med en højere andel af elever, som er usikre på egne evner samt elever med manglende motivation.
- 4. Kønsbaserede forskelle i udviklingen.** Selvom flere mandlige elever har oplevet en øget faglig selvsikkerhed og motivation, så viser fundene også en tendens til, at en større andel af de mandlige elever er udfordrede på motivationen. Samtidig er andelen af kvindelige elever, der er usikre på deres faglige evner, steget. Dette tyder på, at øgede faglige krav har haft forskellige konsekvenser for forskellige elevgrupper.
- 5. Flere elever har brug for hjælp for at gennemføre deres uddannelse.** Andelen af elever, der føler behov for støtte, er steget – især blandt de elever, der kan karakteriseres som ”usikre” og ”fraværende”. Behovet for hjælp dækker både faglig og personlig støtte, og notatet peger på, at støttende relationer mellem lærere og elever spiller en vigtig rolle i fastholdelsen af de mest sårbare elevgrupper. Samtidigt er der sket en generel stigning i andelen af elever, der har overvejet at afbryde deres uddannelse.

Denne udvikling kan både skyldes reformer og mere generelle samfundstendenser. Reformen i 2015 har muligvis styrket fagligheden og afklaretheden blandt nogle af GF2-eleverne, mens øget præstationspres og et accelereret (digitalt) ungdomsliv kan være medvirkende til større usikkerhed blandt et stigende antal elever – især blandt kvindelige elever.

Samtidig viser undersøgelsen en voksende polarisering: Flere elever trives og er motiverede, men en anden gruppe er blevet mere udsat, kæmper med lav faglig selvtilid eller manglende motivation og en lav grad af tilknytning til deres uddannelse. Det

tyder på, at nogle elever har svært ved at leve op til de øgede krav og forventninger i erhvervsuddannelserne.

Med forbehold for eventuelle usikkerheder er pointen her ikke uvæsentlig: Mens erhvervsuddannelserne tilsyneladende har formået at tiltrække en større gruppe af motiverede elever, har udviklingen samtidig efterladt visse elevgrupper i mere udsatte positioner på grundforløbene. Den stigende polarisering mellem fagligt stærke og fagligt usikre elever peger på et øget behov for differentierede tiltag, der både kan understøtte de stærke elever og samtidig sikre, at de elever, der oplever faglige eller personlige udfordringer, ikke tabes undervejs.

Datagrundlag

Denne undersøgelse beror på data fra to forskellige spørgeskemaundersøgelser blandt elever, der var i gang med grundforløbet på en erhvervsuddannelse i hhv. 2009 og 2024.

I 2009 gennemførte CeFU en stor spørgeskema-undersøgelse blandt over 7.000 elever fordelt på fire faglige indgange og dækkede et bredt udsnit af erhvervsuddannelser. På baggrund af dette datasæt blev der dannet fire elevprofiler ved hjælp af en korrespondanceanalyse og en dertilhørende euklidisk klassificering.

Elevprofilerne blev skabt ud fra ni spørgsmål om elevernes egne oplevelser af dem selv, deres lærere og uddannelse. Disse ni spørgsmål blev gentaget i en spørgeskemaundersøgelse blandt elever under 25 år på GF2 inden for alle fire hovedområder i 2024. Her besvarede knap 1.800 elever undersøgelsen (heraf 23% EUX-elever).

Elevprofilerne fra den første undersøgelse i 2009 er genskabt med data fra 2024 ved hjælp af machine learning og den metode, der går under betegnelsen random forest.

Selvom stikprøven stemmer særdeles godt overens med populationen på grundforløbene i forhold til hovedområder, køn og trivsel (målt via ETU), er der visse skævheder i den geografiske fordeling af eleverne. Resultaterne bør derfor tolkes med en vis forsigtighed. Det er dog vores vurdering, at data har tilstrækkelig validitet til at kunne ligge til grund for de fund, der præsenteres.

CEVEU CENTER FOR VIDEN OM ERHVERVSUDDANNELSER

Rapporten er udarbejdet i regi af Center for Viden om Erhvervsuddannelser (CEVEU). CEVEU er et tværinstitutionelt forskningssamarbejde bestående af Københavns Professionshøjskole, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet og Tænk tanken DEA. CEVEU er finansieret af Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB).

www.ceveu.dk

cefu | Center for
Ungdomsforskning

**AALBORG
UNIVERSITET**

Center for Ungdomsforskning (CeFU) er et forskningscenter på Institut for Kultur og Læring på Aalborg Universitet i København, som forsker i unge og uddannelse, arbejdsliv, udsathed, ungdomskultur osv. Centrets drift støttes af en forening – Foreningen Center for Ungdomsforskning.

Vi gennemfører forskellige projekter, dog alle med det kendetegn, at de tager afsæt i de unges egne beskrivelser og oplevelser af deres hverdag og liv. Hvis du vil vide mere om CeFU, har spørgsmål til vores forskning, er interesseret i at høre om mulighederne for at etablere et forskningssamarbejde eller blive medlem af vores forening, er du mere end velkommen til at kontakte os.

www.cefu.dk